

LA FIRA DE SANT ANDREU I ELS OFICIS A TORROELLA

La documentació del segle catorzè sobre els fets històrics i l'economia de la vila és molt escassa. Caldria furgar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó per a un millor coneixement.

Pel que es pot deduir del que coneixem, la fundació de la Fira de Sant Andreu degué representar una fita important, un dels fets més transcendents per a l'economia torroellenca d'aquell segle.

El rei Pere, el Cerimoniós, va cedir la vila al comte d'Empúries com a dot del casament de la seva filla amb aquest magnat. Torroella restà nou anys sota el domini del comte emporità. Finalment, els prohoms torroellencs van aportar la quantitat de vuit mil florins perquè el rei pogués recuperar la vila. Aquest gest va tenir com a contrapartida l'obtenció reial del reconeixement de vells privilegis i de noves concessions, entre aquestes el compromís de no separar més la vila de la corona (23 de juliol de 1373).

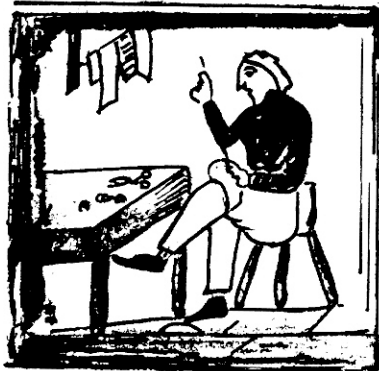
La fira que ordinàriament se celebrava per Sant Bartomeu, a l'agost (documentada des del 1373, quan es va concedir el privilegi), va ser traspassada el 1393, durant el regnat de Joan I, a la diada de Sant Andreu, data que ha quedat fins als nostres dies.

El domini polític i territorial a l'Empordà es trobava dividit entre el bisbe de Girona, el comte d'Empúries i la corona. Tots ells protegien els mercats setmanals de les poblacions que tenien sota la seva jurisdicció. Entre els més importants, s'hi trobaven els de Monells, Torroella, Castelló, Figueres... Aquests mercats permetien transaccions setmanals i l'aprovisionament del món rural. A cada població van sorgir diferents indústries artesanals que bastien les necessitats dels seus habitants en el vestir, el mobiliari, la construcció, etc.

Les fires, de gran importància en aquella època, duraven prop de quinze dies. Els firataires –comerciants, negociants de bestiar...– baixaven del Pirineu, altres venien del Rosselló, de la Garrotxa o del Vallès, a peu o en carros. Durant els dies que durava la fira es canviaven mercaderies, es feien negocis...

Al final del segle XIV hi devia haver a Torroella una classe artesanal que atendria les necessitats de la vila, i fins i tot de les rodalies. És una època de

benestar i prosperitat (que coincideix amb una sèrie d'esdeveniments importants: fundació de Santa Caterina, del convent de Sant Agustí, etc.). Alguns d'aquests prohoms artesans formen part del govern de la vila.

Dibuixos antics que representen diversos oficis.

De la nostra infantesa tenim el record de la Fira de Sant Andreu, quan baixava el bestiar, lligats els ramats de mulats pel cabestre a la cua de l'animal precedent; aquests ramats eren tancats en diferents quadres i patis dels afores. Els carros de bocois i els bots de vi i garrafes de licors dels Ensesa, Auguet i de can Regàs del Pont Major. Les veleres (dones que venien roba) de Figueres, els venedors de flassades. Les parets de la façana dels basters de Fora Portal; la d'en Parés curulla de ganxos i llates on penjava tota mena de guarniments, collars, bastets i altre corretjam de l'ofici. Els gorristes, que penjaven a les seves portes, en uns enreixats de fusta, tota mena de capells, gorres i barretines. Els carreters, que treien al carrer algun carro o alguna tartana recent acabada de fer. Els ferrers i els ganivetaires, amb la producció també exposada...

Tot aquest conjunt ens fa pensar com es devien comportar els artesans de Torroella en els segles passats. En "Xicu" Batlle, confiter, ens explicava com un mes abans de la fira ja preparaven la confecció de ciris, espelmes i atxes, i, per al proveïment de la població, els torrons d'avellana, tan estimats. Ens parlava de les fondes i hostals: de ca la Pauleta, en Martinet, de la fonda de l'Hospital (al carrer Major), del "Comercio", a can Trill, d'en Tomàs Molleda, de can Cotoliu, de can Ciset Celdoni (el Fronton), de can Pericay, de can Pepet del Magatzem, d'en Saliner, la Ramona, la Paca, i altres tavernes.

Durant el segle divuit, Torroella va perdre la indústria de draps, per esdevenir bàsicament una població agrícola i comercial. Les classes més acomodades, en general descendents dels pagesos dels segles XVI i XVII, esdevenen arrendatàries dels serveis municipals i propietàries de la majoria de masos de la zona. Constitueixen una classe entre burgesa i petita aristocràcia que durant anys governen la vila.

Torroella coneix de nou un benestar econòmic, que ja al segle XVII fa dir a Andreu Sàbat, en la seva història de Santa Caterina:

"(...) una vila imvidiada los vahin i habitants, de sí son magnanims i liberals, i amplex de cor, lo que es causa no ser rics de moneda, si be los sobra molt de hizenda, que a no tenir-na tanta fora millor governada."

Els oficis

La més vella relació que trobem sobre els diferents oficis correspon a un fogatge, recollit per Mn. Ignasi Colomer, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. És un cens de l'any 1515 i dona a Torroella una població de 248 famílies –uns 1.240 habitants–.

L'ofici d'aquestes persones no sempre es troba especificat. Ara bé, se citen els següents:

corder	fuster
sabater	ferrer (ferro negre)
sastre	oller
teixidor	baster
espaser (ferrer de tall)	tamborino (músic?)
mestre de cases	

En altres documents s'esmenten també:

paraire	rajoler
carreter	moliner
cerer	mestre de cant
apotecari	metge

Recull dels Cadastres del segle XVIII

En els Cadastres de 1716 i de 1757, així com en el llibre de *Comptes i conduptes* del Dr. Duran (1779-1794), s'hi troben consignats una llarga llista d'oficis a Torroella. Aquests ens donen un ampli coneixement del desenvolupament artesanal de la vila a la segona meitat del segle XVIII.

Francesc Ferrer, en el seu treball sobre l'economia del set-cents¹ recull, per a Torroella, el 1790, 13 o 14 molins d'oli i molts de paraïres. Al port de l'Estartit hi amarren 14 llaguts. L'informe explica que els seus veïns es dediquen, la majoria, al comerç de la mar, com quasi tots els de la costa catalana, però, a més, n'hi ha uns quants que són agricultors. Es produeix blat, arròs, llegums, hortalisses i molt de vi. Del que sobra d'aquest darrer en fan aiguardent que porten amb les embarcacions al nord d'Àfrica i a Amèrica. El cens de Floridablanca registra 19 comerciants, 114 artesans, 446 jornalers i 69 agricultors, sobre un total de 2.582 habitants, el 1790.

Oficis que apareixen són:

corder-espardenyer	esparter
clavetaire	esqueller-calderer
teixidor-blanquer	llauner
boter	cadirer
escloper	ebenista
escultor	mercer-passamaner
músic	llibreter
especier-confiter	fabricant d'aiguardent
formatger	flequer
semoler	amolador
calçater	mitjaire
vidrier	mestre de minyons
cirurgià	barber
palafanguer	

En aquest llistat, hi figuren Francisco Alabau, fuster, i Tomàs Alabau,

1. FERRER i GIRONÈS, Francesc. *L'economia del set-cents a les comarques gironines*. Girona. Cambra de Comerç, 1989. p 78-79

escultor. El 1739 trobem aquesta família Alabau que, entre altres treballs a la vila, construeixen el cargol per a la premsa d'oli de l'ermita de Santa Caterina. Ens preguntem si l'escultor no fou l'artista torroellenc creador dels magnífics gegants al final del segle XVIII. El barber Sèculi, que pentinava i feia la barba del gegant cada any quan sortien, assegurava que havien estat fets per un fuster de la vila.

Això no seria gens estrany, ja que els constructors d'altars i de retaulles, així com els escultors i imaginers de l'època barroca, eren en el renaixement fusters qualificats que ens llegaren unes excepcionals mostres –algunes perdudes– a les nostres parròquies i capelles. Encara avui, entre el mobiliari domèstic, són considerats el canterano i la calaixera torroellenca d'aquells anys, productes d'ebenistes de la vila, veritables peces de museu.